

1.

Bryssel 18.12.2013
COM(2013) 899 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Europass-aloitteen arviointi

**Yhteisön yhteisistä puitteista tutkintojen ja pätevyyksien selkeyttämiseksi (Europass)
tehdyin Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen toinen arviointi**

1. JOHDANTO

Oppimismahdollisuuksille ei enää ole rajoja. Ne ovat myös välittömästi käytettävissä. Ihmiset voivat oppia ja hankkia uusia taitoja ja osaamista perinteisen luokkahuoneen lisäksi yhä enemmän myös sen ulkopuolella ja omaan tahtiinsa. Koska talous ja tekniikka muuttuvat nykyään nopeasti, myös ihmiset joutuvat käymään työ- ja opiskelu-urallaan läpi useita siirtymisiä, ylittämään rajoja ja yhdistämään työn, koulutuksen, täydennyskoulutuksen tai vapaaehtoistyön tai tekemään näitä vuorotellen. Työllistyvyyden ja paremman ammattitaidon merkityksen kasvaessa tarvitaan avoimempia ja joustavampia koulutusjärjestelmiä, jotka vastaavat paremmin opiskelijoiden ja työntekijöiden tarpeita ja olosuhteita. Työnantajien ja oppilaitosten kaikkialla Euroopassa olisi voitava helposti ja nopeasti tunnustaa ja ymmärtää kaikilta osin heidän pätevyytensä, taitonsa ja osaamisensa.

Ottaen erityisesti huomioon jatkuvasti korkeana pysyttelevän työttömyyden komissio on useiden viime vuosina käynnistettyjen Eurooppa 2020 -hankkeiden yhteydessä¹ korostanut, että on tärkeää tarjota opiskelijoille ja työntekijöille mahdollisuus esittää selkeästi tiedot taidoistaan ja pätevyydestään, olipa ne sitten hankittu virallisen, epävirallisen tai arkioppimisen kautta. Tämä helpottaa liikkuvuutta ja parantaa työnsaannin ja elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia. Tätä tavoitetta korostetaan tiedonannossa ”Koulutuksen uudelleenajattelu”², jossa komissio ilmoittaa selvittävänsä mahdollisuuksia luoda taitojen ja tutkintojen eurooppalainen alue, jotta voidaan varmistaa taitojen ja pätevyyksien vaivaton tunnustaminen yli maiden rajojen.

Vuonna 2005 perustettu Europass-järjestelmä³ tukee näitä tavoitteita tarjoamalla opiskelijoiden ja työntekijöiden käyttöön välineitä taitojen ja pätevyyksien kirjaamiseen ja selkeään esittämiseen, jotta heidän olisi helpompi tehdä selkoa osaamisestaan ja tiedoistaan kaikkialla Euroopassa (järjestelmää selostetaan kattavasti 2 jaksossa). Vaikka järjestelmän perustamiseen johtaneet tekijät ovat nyt entistäkin ajankohtaisempia, osaa sen välineistä on tarpeen mukauttaa nykypäivän oppijoiden ja muuttuvien työmarkkinoiden odotusten ja tarpeiden asettamiin haasteisiin vastaamiseksi.

Tässä kertomuksessa analysoidaan Europass-puitteiden tuloksia vuonna 2012 tehdyn ulkopuolisen arvioinnin perusteella⁴. Siinä korostetaan alkuperäisten tavoitteiden jatkuvaa ajankohtaisuutta erityisesti eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisten puitteiden (ET 2020)⁵ kannalta. Europass-järjestelmä tukee opiskelijoiden ja työntekijöiden liikkumista elinikäisen oppimisen tai työn vuoksi mahdollistamalla taitojen, pätevyyksien ja oppimistulosten vertailun. Europass ja erityisesti Europass-ansioluettelo on nykyisin niin Euroopassa kuin muuallakin laajalti tunnustettu ja luotettu avoimuuden ja tunnustamisen väline. Vuoden 2013 maaliskuulta peräisin olevien lukujen mukaan Europass-ansioluetteloita on niiden vuonna 2005 tapahtuneen käyttöönoton jälkeen laadittu verkossa yli 27 miljoonaa

¹ KOM(2010) 478 lopullinen, KOM(2010) 682 lopullinen, KOM(2010) 245 lopullinen/2, COM(2012) 173 final ja COM(2012) 485 final.

² COM(2012) 669 final.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 2241/2004/EY, annettu 15 päivänä joulukuuta 2004, jäljempänä ’Europass-päätös’.

⁴ Ks. Europass-päätöksen 15 artikla. Tässä kertomuksessa keskitytään PPMI-tutkimuslaitoksen (Public Policy and Management Institute) vuonna 2012 tekemän toisen Europass-arvioinnin tuloksiin. Ks. http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/index_en.htm#trainingHeader.

⁵ EUVL C 119, 28.5.2009, s. 2.

kappaletta. Europass-välineet ovat lisäksi kustannustehokkaita, ja niiden käyttö ja tunnettuus on lisääntynyt huomattavasti vuonna 2008 tehdyn ensimmäisen Europass-arvioinnin jälkeen.

Tässä kertomuksessa otetaan esille myös Europass-järjestelmän puutteellinen kyky vastata koulutusalan ja työmarkkinoiden muutoksiin. Jotkut sen välineistä eivät edistä joustavia oppimisväyliä eivätkä mahdollista epävirallisen, arkioppimisen tai verkko-oppimisen kautta hankittujen taitojen kattavaa kirjaamista, kuten äskettäin annetussa komission tiedonannossa ”Avoin koulutus”⁶ todetaan. Arvioinnin tulokset osoittavat myös, että useimmat Europass-välineistä eivät vielä täysin tavoita suuria potentiaalisten käyttäjien ryhmiä. Tällä hetkellä Europass-välineitä käyttävät lähinnä nuoret, naiset ja korkeasti koulutetut. Europass-järjestelmän parempi yhteensovittaminen uraohjauspalveluiden kanssa ja niiden liittäminen Europass-puitteisiin tarjoaisi mahdollisuuden saavuttaa suuria käyttäjäryhmiä, esimerkiksi matalan osaamistason työttömät, joiden taidot eivät useinkaan riitä Europass-asiakirjojen täyttämiseen tai jotka saattavat pitää niitä liian monimutkaisina tai sekavina. Muita tarvittavia parannuksia ovat muun muassa järjestelmän lähentäminen entisestään muihin eurooppalaisiin vertailuvälineisiin ja sen tietoteknisten välineiden kehittäminen niin, että yhteentoimivuus työväilyksessä käytettävien EU:n välineiden kanssa paranisi.

Tällaisten puutteiden korjaamiseksi Europass-järjestelmää olisi yksinkertaistettava ja siitä olisi kehitettävä kohdennetumpi, ajantasainen palvelu. Samalla olisi kuitenkin säilytettävä sen alkuperäinen tarkoitus, joka oli taitojen ja pätevyysien vertailtavuuden ja avoimuuden mahdollistaminen opiskelijoiden ja työntekijöiden maantieteellisen ja ammatillisen liikkuvuuden parantamiseksi. Europass-puitteiden tarkistamisella on entistäkin suurempi kiire sen vuoksi, että kehitteillä on useita yksityisiä, paikallisia ja/tai kansallisia hankkeita, joilla on samantapaiset tavoitteet. Näihin lukeutuvat erityisesti erilaiset sähköiset järjestelmät, kuten sähköiset oppimissalkut (e-portfoliot).

Nämä näkökohdat ovat ratkaisevan tärkeitä, kun pyritään vahvistamaan Europass-järjestelmän osuutta taitojen ja tutkintojen eurooppalaisen alueen kehittämisessä. Komissio pyrkii tässä yhteydessä lisäämään erilaisten Euroopassa käytössä olevien, taitojen ja pätevyysien avoimuutta ja tunnustamista edistävien välineiden välistä synergiaa. Tämän vuoksi tämän kertomuksen tulokset yhdistetään eurooppalaisesta tutkintojen viitekehyksestä ja ammatillisen koulutuksen eurooppalaisesta laadunvarmistusjärjestelmästä tehtyjen arviointien tuloksiin sekä korkea-asteen koulutuksen laadunvarmistuksessa tapahtuneesta edistyksestä laaditun kertomuksen tietoihin. Tarkoituksena on, että näiden tulosten ja tietojen pohjalta käydään talvella 2013/2014 julkista keskustelua taitojen ja tutkintojen eurooppalaisesta alueesta.

2. TULOKSET JA VAIKUTUKSET

Vuonna 2005 käyttöön otettu Europass on viidestä asiakirjasta koostuva kokonaisuus, josta on tarkoitus käydä ilmi sen haltijan ajan mittaan saavuttamat oppimistulokset, viralliset tutkinnot, työkokemus, taidot ja osaaminen. Europass-asiakirjoista kaksi on tarkoitus täyttää itse: eurooppalainen ansioluettelo⁷ ja Europass-kielipassi⁸. Kolme asiakirjoista on oppilaitosten

⁶ COM(2013) 654 final.

⁷ Lomakepohja ansioluettelo varten.

⁸ Kielitaidon itsearviointiväline, jossa hyödynnetään yhteisen eurooppalaisen kieliviitekehyksen viiteasteikkoja.

myöntämiä: korkeakoulututkintotodistuksen Europass-liite⁹, ammattitutkintotodistuksen Europass-liite¹⁰ ja Europass–Mobility-passi eli Europass-liikkuvuustodistus¹¹. Kaikilla asiakirjoilla on yhteinen ”tuotenimi” (Europass) ja logo. Europass on saatavilla ilmaiseksi Europass-portaalissa 27 kielellä helposti käytettävässä sähköisessä muodossa¹². Kansalaiset ovat vuodesta 2012 voineet koota kaikki Europass-asiakirjat helppokäyttöiseen sähköiseen kansioon, eurooppalaiseen osaamispassiin, jonka avulla on mahdollista luoda henkilökohtainen, modulaarinen kooste elämän aikana hankituista taidoista ja pätevyyksistä.

2.1 Uusien käyttäjäryhmien saavuttaminen

Kaikki Europass-asiakirjat ovat — vaihtelevassa määrin — onnistuneet lisäämään taitojen, osaamisen ja pätevyyksien vertailua eri maissa ja aloilla ja helpottamaan työnantajien ja oppilaitosten valintamenettelyjä. Loppukäyttäjien kannalta keskeisin syy Europassin käyttämiseen on siihen sisältyvien asiakirjojen kansainvälinen tunnustaminen. Europass on vahva ”tuotenimi”, johon liittyy huomattavaa eurooppalaista lisäarvoa ja jolla saavutetaan laaja ja tarkkaan rajattu kohdeyleisö. Esimerkiksi sidosryhmät ja kansalliset Eures-edustajat katsovat, että eurooppalainen ansioluettelo ja korkeakoulu- ja ammattitutkintotodistusten liitteet ovat hyödyllisimmät Europass-asiakirjat Eures-verkoston¹³ nykyisille käyttäjille.

Europass-välineistä hyödyllisimpänä pidetty, arvostetuin ja tunnetuin on ansioluettelo. Sen käyttö on kasvanut tasaisesti — vuonna 2012 verkossa laadittiin lähes kaksitoista kertaa enemmän ansioluetteloita kuin vuonna 2006. Kuten edellä mainittiin, Europass-järjestelmän puitteissa oli maaliskuuhun 2013 mennessä laadittu yhteensä yli 27 miljoonaa ansioluettelo. Myös korkeakoulu- ja ammattitutkintotodistusten liitteitä pidetään tärkeinä välineinä, jotka auttavat oppilaitoksia hallitsemaan ja jäsentämään koulutusohjelmiaan tehokkaammin kansainvälisiä standardeja hyödyntämällä. Tästä huolimatta useimmat Europass-välineet eivät vielä täysin tavoita suuria potentiaalisten käyttäjien ryhmiä. Vuonna 2012 verkossa laadittiin vain 115 000 eurooppalaista kielipassia, ja Europass-liikkuvuustodistuksia jaettiin vain 80 000.

Sidosryhmät (työntajat ja ammattiliitot mukaan lukien), loppukäyttäjät ja potentiaaliset käyttäjät ovat yhtä mieltä siitä, että Europass-välineillä on myönteinen vaikutus elinikäiseen oppimiseen liittyvään liikkuvuuteen ja liikkuvuuteen työmarkkinoilla. Ulkopuolisen arvioinnin¹⁴ yhteydessä tehdyn kyselyn vastaajista 58 prosenttia katsoi, että ansioluettelo oli auttanut heitä pääsemään työ- tai koulutuspaikkaa taikka vapaaehtoistyötä koskevaan haastatteluun tai auttanut heitä läpäisemään niitä koskevan esivalinnan; 46 prosenttia katsoi, että he olivat ansioluettelon ansiosta tulleet valituiksi elinikäisen oppimisen ohjelmiin (esim. Erasmus), kielikursseille jne. Europassista on hyötyä etenkin työ- tai asuinpaikan vaihdoksen

⁹ Siinä luetellaan korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden opintosuoritukset, mukaan lukien oppiaineet ja arvosanat.

¹⁰ Ammattipätevyyden sisällön kuvaus jo myönnetyin ammattitutkintotodistuksen täydennykseksi.

¹¹ Kansallisten opetusviranomaisten antama asiakirja, johon on kirjattu työ- ja koulutusjaksot muissa Euroopan maissa.

¹² Portaalin on kehittänyt Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus Cedefop, joka myös ylläpitää ja hallinnoi sitä Euroopan komission puolesta. Ks. http://europass.cedefop.europa.eu/fi/home?loc=fi_FI.

¹³ <https://ec.europa.eu/eures/home.jsp?lang=fi>.

¹⁴ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/training/2013/europass_en.pdf. Tämän kertomuksen tiedot ovat peräisin ulkopuolisesta arvioinnista.

yhteydessä. Tätä mieltä oli 60,4 prosenttia vastaajista. Europass-asiakirjat vastaavat käyttäjien pääosan (noin 80 prosentin) tarpeita iästä ja koulutussaavutuksista riippumatta.

Eniten Europassia käyttävät kuitenkin jatko-opiskelijat. Loppukäyttäjistä 40 prosentilla on työpaikka ja 37 prosenttia on opiskelijoita. Europassilla on myös merkittävä rooli niin kansainvälisessä kuin kansallisessakin liikkuvuudessa: yli 40 prosenttia kotimaassaan opiskelu- tai työtarkoituksissa liikkuvista ihmisistä käyttää nykyisin Europass-asiakirjoja. Europassia käyttävät ovat usein nuoria, naisia ja korkeasti koulutettuja: lähes 60 prosenttia on suorittanut korkeakoulututkinnon. Europassin käyttäjistä 59,4 prosenttia on naisia.

Vaikeimmin tavoitettavia ryhmiä ovat matalan osaamistason työttömät (joita on Europassin käyttäjistä 12,8 prosenttia) ja vapaaehtoistyöntekijät (1,1 prosenttia käyttäjistä). Kuten taulukon 1 luvuista käy ilmi, suuri osa matalan osaamistason työntekijöistä / työttömistä ei käytä Europassia, eivätkä heidän taitonsa useinkaan riitä asiakirjojen täyttämiseen tai he saattavat pitää niitä liian monimutkaisina tai sekavina. Europass-asiakirjojen käyttöä näissä ryhmissä voitaisiin lisätä kohdennettua opastusta tarjoamalla.

Taulukko 1: Europassin käyttäjät koulutus-/ ammattiaseman mukaan jaoteltuna¹⁵

Koulutus-/ammattiasema	Kaikki Europass-asiakirjat	Europass-CV	Europass-KP	Europass-AL	Europass-KL	Europass-LT
Opiskelu	37,3 %	30,2 %	26,3 %	20,1 %	19,5 %	30,5 %
Vapaaehtoistyö	1,1 %	1,5 %	1,5 %	1,1 %	1,1 %	1,0 %
Työ (alle viisi vuotta)	19,5 %	20,2 %	21,1 %	31,4 %	25,8 %	32,4 %
Työ (yli viisi vuotta)	20,8 %	26,4 %	32,0 %	29,1 %	35,2 %	12,3 %
Työtön/työnhakija	12,8 %	15,9 %	12,5 %	9,9 %	14,4 %	12,6 %
Muu	8,5 %	5,8 %	6,6 %	8,4 %	4,0 %	11,2 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Lähde: PPMI-tutkimuslaitoksen vuonna 2012 tekemä Europass-arviointi.

Kuten taulukosta 2 käy ilmi, Europass-asiakirjoja käyttävät eniten nuoret (20–35-vuotiaat), mahdollisesti siksi, että liikkuvuus (asuin- ja työpaikkojen sekä ammattialojen välillä) kiinnostaa heitä muita enemmän.

Taulukko 2: Europassin käyttäjät ikäryhmittäin¹⁶

¹⁵ Käytetyt lyhenteet: CV: ansioluettelo; KP: kielipassi; LT: liikkuvuustodistus; KL: korkeakoulututkintotodistuksen liite; AL: ammattitutkintotodistuksen liite.

¹⁶ Ks. edellinen alaviite.

Ikä	Kaikki Europass-asiakirjat	Europass-CV	Europass-KP	Europass-KL	Europass-AL	Europass-LT
<20	9 %	9 %	10 %	2 %	11 %	10 %
21–25	41 %	40 %	35 %	35 %	42 %	49 %
26–35	30 %	32 %	31 %	40 %	27 %	31 %
36–49	14 %	15 %	18 %	18 %	17 %	7 %
50+	5 %	5 %	6 %	4 %	5 %	3 %

Lähde: PPMI-tutkimuslaitoksen vuonna 2012 tekemä Europass-arviointi. Prosenttiosuudet on pyöristetty.

Europassilla on myös ”kasvatuksellinen vaikutus” haltijaansa. Se kannustaa ihmisiä tarkastelemaan omia taitojaan ja osaamistaan ja esittämään ne selkeämmin. Tämä auttaa työnhakijoita keskittymään niihin taitoihin ja pätevyysiin, joita useimmiten edellytetään työpaikkailmoituksissa.

2.2 Joustavien oppimisväylien helpottaminen

Kyselyn mukaan sidosryhmät toivovat yhä enenevässä määrin Europass-järjestelmän mukauttamista käyttäjien muuttuviin tarpeisiin. Europassin avulla olisi voitava helposti ja kattavasti kirjata henkilön kaikki taidot ja pätevyudet kaikki koulutuksen alat ja oppimiskokemusten tyypit huomioon ottaen. Europass-puitteiden yksinkertaistaminen ja ajantasaistaminen ja niiden sisäisen johdonmukaisuuden vahvistaminen on selvästikin toivottavaa, jotta kyettäisiin vastaamaan nykyaikaisten, joustavien, oppijakeskeisten koulutusväylien esiin tuomiin haasteisiin. Nykyisellään Europass-järjestelmän puitteissa ei pystytä käsittelemään esimerkiksi epävirallisen tai arkioppimisen kasvavaa merkitystä uusien taitojen ja pätevyyksien hankkimisessa tai sellaisia välineitä kuin ”avoimen koulutuksen leimat”, joita verkossa tapahtuvan koulutuksen tarjoajat antavat oppilailleen.

Europass-järjestelmään kuuluu tällä hetkellä kaksi erillistä virallisen koulutuksen liiteasiakirjaa, joista kumpikin kattaa tietyn koulutussektorin ja eri opintosuoritusjärjestelmän. Tämä malli saattaa vaikeuttaa suositusten mukaista oppimisväylien välisten siirtymismahdollisuuksien varmistamista. Jos näille liiteasiakirjoille luotaisiin yhteinen rakenne, joka kattaisi kaikki koulutustasot ja -lajit (yleissivistävä koulutus, ammatillinen koulutus, korkea-asteen koulutus ja aikuiskoulutus), tämä helpottaisi pätevyyksien ymmärtämistä alasta riippumatta. Opiskelijat ja työntekijät pystyisivät tällöin helpommin osoittamaan taitonsa pyrkiessään jatkokoulutukseen toisella alalla. Myös työnantajien olisi helpompi tulkita liiteasiakirjoja, jos käytössä olisi mahdollisimman yhtenäinen yhteinen malli.

Europass-järjestelmässä ei tällä hetkellä ole välinettä, jonka avulla olisi mahdollista kirjata kattavasti epävirallisen tai arkioppimisen (myös verkko-oppimisen) kautta hankitut taidot ja osaaminen. Nykyinen Europass-liikkuvuustodistus on tähän mennessä ollut vähäisessä käytössä, ja sitä voidaan käyttää vain kansainvälisen liikkuvuuden yhteydessä.

Kielipassia, ainoaa ansioluetteloa täydentävää asiakirjaa, joka perustuu omaan ilmoitukseen, ovat puolestaan käyttäneet vain harvat. Käyttäjät ja työnantajat katsovat, että ansioluettelon olisi sellaisenaan annettava kattava kuva henkilön taidoista, kuten kielitaidosta ja tietoteknisistä taidoista, ilman itsearviointiin perustuvia täydentäviä asiakirjoja.

Nämä parannukset tekisivät Europass-järjestelmästä helpomman ja yksinkertaisemman käyttää. Järjestelmän uudistaminen saattaa edellyttää sen nykyisen oikeusperustan tarkistamista, sillä voimassa oleva päätös ei anna mahdollisuutta korvata, muuttaa tai poistaa yhtäkään Europass-järjestelmän viidestä perusasiakirjasta.

2.3 Europass-järjestelmän ja muiden eurooppalaisten aloitteiden välisen synergian lisääminen

Europassin ohella on viimeisen kymmenen vuoden aikana otettu käyttöön myös muita opiskelijoiden ja työntekijöiden liikkuvuutta tukevia eurooppalaisia välineitä. Näihin lukeutuvat eurooppalainen tutkintojen viitekehys (EQF)¹⁷, ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten eurooppalainen siirtojärjestelmä (ECVET)¹⁸ ja eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmä (ECTS)¹⁹. Ne edistävät aitoa eurooppalaista liikkuvuutta, kun ihmisten tiedoista, taidoista ja osaamisesta voidaan saada selkeä käsitys ja ne voidaan nopeasti tunnustaa.

Näitä välineitä ei ole kehitetty irrallaan toisistaan, ja ne täydentävät Europass-järjestelmää. Niiden täytäntöönpanon edetessä on odotettavissa, että Europass-järjestelmä yhdennetään niihin asteittain ja että Europass-asiakirjoihin sisällytetään viittaus EQF-kehukseen ja ECVET- ja ECTS-järjestelmiin. EQF-kehuksesta annetussa suosituksessa todettiin, että vuodesta 2012 lähtien kaikissa toimivaltaisten viranomaisten myöntämässä uusissa tutkintotodistuksissa, todistuksissa ja Europass-asiakirjoissa tulisi olla selkeä maininta vastaavasta eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten tasosta. Joissakin maissa (Irlanti, Ranska, Tanska, Tšekki ja Viro) nämä tasot on jo ryhdytty merkitsemään asianomaisiin Europass-asiakirjoihin (korkeakoulu- ja ammattitutkintotodistusten liitteet), mutta muissa maissa tarvitaan vielä lisätoimia.

Vaikka nämä aloitteet täydentävätkin toisiaan, niiden keskinäistä johdonmukaisuutta voitaisiin vielä parantaa niin, että eri välineitä ja palveluja pystyttäisiin tarjoamaan koordinoitusti. Käyttäjille ei ole vielä tarjolla helppotajuista ja johdonmukaista keinoa käyttää näitä välineitä. Vaikka lähes kaikilla eurooppalaisilla avoimuutta ja liikkuvuutta edistävillä välineillä on oma portaalinsa ja osalla niistä on yhtymäpisteitä (esimerkiksi ansioluettelon tekemiseen tarkoitettu verkkotyökalu, jonka avulla Eures-verkoston käyttäjät voivat laatia Europass-ansioluettelonsa Eures-sivustolla), ne eivät ole riittävän hyvin yhteydessä toisiinsa. Tämä vuoksi potentiaalisten käyttäjien on vaikeampi saada käyttöönsä tarvittavat tiedot, asiakirjat ja palvelut.

Europassin yhteentoimivuutta muiden työnvälityksessä käytettävien EU:n välineiden, myös Euresin, kanssa olisi parannettava. Päällekkäisyyksien välttämiseksi olisi myös parannettava

¹⁷ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/eqf_en.htm.

¹⁸ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/ecvet_en.htm.

¹⁹ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/ects_en.htm.

synergiaa Europassin ja EU:n nuorisotoimintaohjelmasta tuettuihin hankkeisiin osallistuvien nuorten oppimistulosten tunnustamisessa käytettävän Youthpass-järjestelmän välillä. Toinen esimerkki on päätös, jolla tunnustetaan tietyssä jäsenvaltiossa hankittu ammattipätevyys ja annetaan lupa säännellyn ammatin harjoittamiseen²⁰. Jos henkilöllä on tällainen ammattipätevyys, hänen olisi voitava liittää Europassiin kyseinen tunnustamista koskeva päätös joko paperiversiona tai sähköisesti, myös jos se on saatu uuteen eurooppalaiseen ammattikorttiin liittyvän menettelyn kautta.

2.4 Tehokas ja kestävä hallinto

Europass-välineiden käyttö ja tuntemus on lisääntynyt tasaisesti sen jälkeen, kun hanke käynnistettiin vuonna 2005. Tämä johtuu pääosin Europass-portaalista. Se on osoittautunut käyntien, käytön ja käyttäjätyytyväisyyden perusteella erittäin onnistuneeksi. Portaalin kävijämäärä on kasvanut joka vuosi: vuonna 2006 kävijöitä oli noin 3 miljoonaa ja vuonna 2012 jo lähes 15 miljoonaa. Kyselyyn osallistuneista käyttäjistä noin 88 prosenttia piti Europass-portaalia helppokäyttöisenä ja selkeänä. Vastaajista 60 prosenttia katsoi, että portaaliin olisi sitä kehitettäessä erityisesti lisättävä tietoja ja neuvoja, jotka koskevat kansainvälistä liikkuvuutta, pätevyyskysymysten tunnustamista ja työnhakua.

Europassin tärkeimpiä täytäntöönpanovälineitä ovat Europass-portaalin ohella kansalliset Europass-keskukset. Europass-keskukset ovat olleet toiminnassa kaikissa EU-maissa, Islannissa ja Norjassa vuoden 2005 puolivälistä lähtien (Bulgariassa ja Romaniassa vuodesta 2007 ja Kroatiassa vuodesta 2011), Liechtensteinissa vuodesta 2006, Turkissa vuodesta 2008 ja Sveitsissä vuodesta 2011. Ne ovat hoitaneet tyydyttävästi tehtävänsä, joihin kuuluu Europass-järjestelmästä tiedottaminen ja tarvittavien tietojen toimittaminen kaikille asianomaisille osapuolille.

Suurin osa Europass-keskuksista tekee jatkuvasti yhteistyötä muiden elinten kanssa, joita ovat muun muassa Euroguidance- ja Naric-keskukset, Eures-verkosto, elinikäisen oppimisen ohjelman kansalliset toimistot, Eurodesk ja Europe Direct. Yhteistyötä voitaisiin kuitenkin vielä tiivistää ja synergioita hyödyntää paremmin. Näiden elinten lähentäminen toisiinsa entisestään johtaisi yksinkertaisempiin rakenteisiin ja parempiin, opiskelijoita ja työntekijöitä lähempänä oleviin palveluihin, mikä helpottaisi Europass-järjestelmän käyttöä, erityisesti niiden ryhmien osalta, jotka tällä hetkellä käyttävät sitä vähiten. Kansalliset Europass-keskukset eivät kuitenkaan ole kovin hyvin onnistuneet pyrkimyksissään edistää Europass-välineiden käyttöä yksityisten työnvälityspalvelujen tarjoajien keskuudessa. Useimmat näistä palveluntarjoajista olisivat valmiita edistämään Europass-asiakirjojen käyttöä vain rahallista korvausta vastaan.

Cedefop-keskuksella on selkeä rooli Europass-järjestelmän onnistumisessa. Cedefop hallinnoi Europass-portaalia ja tukee Europass-keskusten toimintaa, minkä lisäksi se osallistuu asiantuntijana Europass-puitteiden kehittämiseen.

Vuonna 2012 komissio antoi kansallisille Europass-keskuksille yhteensä 2 250 000 euroa rahoitustukea elinikäisen oppimisen ohjelmasta. Ulkopuolisessa arvioinnissa todettiin kaiken

²⁰ Direktiivi 2005/36/EY.

kaikkiaan, että Europass-järjestelmän tehokkuus oli kaikilta tarkastelluilta osin lisääntynyt vuoden 2008 arviointiin verrattuna. Vaikka EU:lta²¹ ja kansallisista lähteistä saatu rahoitus ei ole lisääntynyt merkittävästi vuosina 2008–2011, verkossa laadittujen ja myönnettyjen Europass-asiakirjojen määrä ja portaalien käyttäjämäärä on kasvanut tasaisesti, eikä Europass-välineiden suosio osoita laantumisen merkkejä. Sekä Europass-keskusten tiedotustoiminnassa että eri Europass-välineiden käytössä oli havaittavissa tehostumista.

Europass-järjestelmästä on sen perustamisesta lähtien aiheutunut noin 31,5 miljoonaa euron kokonaiskustannukset (jotka on katettu kansallisista talousarvioista sekä komission ja Cedefopin talousarvioista). Europass-ansioluetteloita on vuodesta 2005 laadittu 54 miljoonaa kappaletta (28 miljoonaa on laadittu verkossa ja 27 miljoonaa sivustolta ladatulle lomakkeelle). Tämän perusteella laskettuna yhden ansioluettelon keskihinnaksi tulee noin 0,58 euroa, mikä on vain noin neljäsosa siitä, mitä vuonna 2008 arvioitiin (tuolloinen arvio oli 2,1 euroa). Koska asiakirjakohtaiset kustannukset ovat näin vähäiset ja käyttäjät ovat olleet varsin tyytyväisiä, arvioinnin johtopäätöksenä on, että Europass tarjoaa hyvää vastinetta rahalle. Europass-järjestelmän kannattavuus riippuu kuitenkin EU:n jatkuvasta taloudellisesta tuesta. Useimmat kansalliset Europass-keskukset eivät pystyisi jatkamaan toimintaansa ilman EU:n rahoitusta, sillä kestäviä vaihtoehtoisia rahoituslähteitä ei ole löytynyt eikä julkista lisärahoitustakaan liene saatavilla. Yksityisillä toimijoilla ei ole erityistä kiinnostusta hankkeeseen, sillä Europass ei tarjoa välitöntä taloudellista hyötyä.

3. PÄATELMÄT

Nykytilanteessa, jossa työvoima vähenee ja talouskasvu on hidasta, yksi jäsenvaltioiden kiireellisimmistä haasteista on koulutusjärjestelmän nykyaikaistaminen ja osaamistarjonnan kehittäminen vastaamaan paremmin työmarkkinoiden tarpeita. Europass-järjestelmää olisi vahvistettava tulevana vuosina, jotta siitä olisi apua näihin haasteisiin vastaamisessa.

Ulkopuolisen arvioinnin tulokset ja suositukset vahvistavat, että Europass-järjestelmän keskeinen rooli liikkuvuuden tukemisessa ja taitojen ja pätevyysien vertailtavuuden edistämässä on syytä säilyttää. Ehdotettuihin parannuksiin kuuluvat myös Europass-asiakirjojen tehokkaampi järjeistäminen ja valtavirtaistaminen järjestelmän lähentämiseksi entisestään muihin eurooppalaisiin vertailuvälineisiin sekä Europass-välineisiin liittyvät kohdennetut neuvontapalvelut, joilla tuettaisiin rajat ylittävää liikkuvuutta, pätevyysien tunnustamista ja työnhakua. Europassista olisi ennen kaikkea saatava joustavampi ja helppokäyttöisempi väline, jossa hyödynnetään nykyaikaisen teknologian tarjoamia mahdollisuuksia jatkuvaan kehitykseen käyttäjien tarpeiden mukaisesti. Europassin olisi pystyttävä säilyttämään nykyiset käyttäjänsä ja houkuttelemaan uusia käyttäjiä, erityisesti matalan osaamistason työntekijöitä. Tätä varten Europass-järjestelmälle tarvitaan ehkä uusi oikeusperusta, joka mahdollistaa välineiden säännöllisen ajantasaistamisen ja mukauttamisen.

Erityisesti seuraavia uudistuksia olisi harkittava, jotta Europass-välineillä voitaisiin paremmin tukea opiskelijoiden ja työntekijöiden pyrkimyksiä osoittaa taitonsa ja osaamisensa:

²¹ EU rahoittaa enintään 50 prosenttia kansallisten Europass-keskusten toimintakustannuksista.

- **Europassin ja muiden eurooppalaisten aloitteiden välisen synergian lisääminen** — Vaikka Europass-järjestelmä on kaiken kaikkiaan ollut menestys, Europass-välineiden käyttöä koskevaa opastusta voitaisiin parantaa ja tehostaa parantamalla koordinoitua uraohjauspalvelujen ja pätevyysien avoimuutta ja tunnustamista edistävien välineiden kanssa. Näin olisi mahdollista saada enemmän käyttäjiä ja saavuttaa suurempi lisäarvo. Tämä vaikuttaa erityisen tärkeältä sellaisten ryhmien kohdalla, joille Europassin käyttö tuottaa muita enemmän vaikeuksia (esimerkiksi matalan osaamistason työntekijät ja työttömät). Europass-järjestelmässä voitaisiin tulevan taitojen ja tutkintojen eurooppalaisen alueen puitteissa keskittyä tarjoamaan taitojen ja pätevyysien avoimuutta edistäviä tietopalveluja ja interaktiivisia välineitä siten, että erilaiset alan eurooppalaiset verkot, tietopalvelut ja muut taitoihin ja pätevyysiin liittyvät välineet saataisiin koottua keskitettyyn asiointipisteeseen. Tämän ansiosta opiskelijoiden ja työntekijöiden olisi helpompi hyödyntää taitojen ja pätevyysien avoimuutta ja tunnustamista edistäviä EU:n välineitä ja samalla niiden tuntemus oppilaitoksissa ja yrityksissä kasvaisi, mikä lisäisi niiden tehokkuutta. Resurssien yhdistäminen johtaisi todennäköisesti tehokkuusetiin ja mahdollistaisi resurssien yhdistämisen vastaaviin kansallisen tason resursseihin. Lisäksi se todennäköisesti edistäisi merkittävästi Europass-välineisiin liittyvää tiedotusta ja niiden täytäntöönpanoa eri sidosryhmien keskuudessa tuloksena olevan yhdistetyn palveluverkon kaikissa osissa.
- **Europass joustavien oppimisväylien edistäjänä** — Europass-välineitä on selvästikin tarpeen mukauttaa, jotta voitaisiin ottaa huomioon aiempaa joustavimmat, oppijakeskeiset oppimisväylät kunkin henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Uudistetun järjestelmän olisi oltava riittävän joustava, jotta koulutusalan kehitys ja uudet tekniikat, tieto- ja viestintätekniikka mukaan lukien, voitaisiin ottaa asianmukaisesti huomioon. Nämä tarpeet ovat erityisen ajankohtaisia kahdella alalla:
 - a) Europassiin kuuluu kaksi eri välinettä, joilla annetaan lisätietoja oppimistuloksista: korkeakoulututkintotodistuksen liite ja ammattitutkintotodistuksen liite. Kannattaisi selvittää, voitaisiinko yhdellä yhtenäisellä asiakirjalla helpottaa eri koulutusaloilla myönnettyjen tutkintotodistusten yhdenmukaista ymmärtämistä ja edistää opintosuoritusten eurooppalaisten siirtojärjestelmien (kuten ECTS:n ja ECVETin) yhteentoimivuutta eri koulutustasojen välillä ja eri maissa.
 - b) Epävirallisen tai arkioppimisen (myös verkko-opetuksen) kautta hankittujen taitojen kirjaaminen: nykyisin vain Europass-liikkuvuustodistukseen on mahdollista kirjata ulkomailla epävirallisen oppimisen kautta hankittuja taitoja. Europassia olisi epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista annetun neuvoston suosituksen mukaisesti tarkistettava, jotta epävirallisen tai arkioppimisen kautta hankitut taidot olisi mahdollista kartoittaa ja dokumentoida, myös tapauksissa, joihin ei sisälly liikkuvuutta. Tämä kattaisi myös taitojen arvioinnin. Komissio on jo aloittanut valmistelutyön mahdollisen uuden asiakirjan, Europass experience -asiakirjan, käyttöön ottamiseksi. Sen avulla on tarkoitus tukea epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen validointia koskevia eurooppalaisia suuntaviivoja. Näillä uudistuksilla olisi vaikutusta myös nuorisotakuu- ja työharjoittelualoitteisiin²².

²² Ks. myös <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1006&langId=fi>.

